

МЕЖА ТІНІ

Сповідь

Вартим моєї безмежної прихильності

Присвячується моему синові Борису та усім іншим, хто, як і він, у роки ранньої юності перетнув межу тіні свого покоління, — з любов'ю

Та інколи мене колише мертвецько тихе дзеркало води, несяжне мого одчаю.

Шарль Бодлер

Частина перша

Глава I

Лише юні серця переживають такі моменти. Я не маю на увазі надто юних осіб. Ні. Життя надто юних, власне кажучи, не ділиться на моменти. Рання юність користується привілеєм жити авансом відведених їй днів у всій прекрасній безперервності надій, які не відають перепочинку та рефлексії.

Так юна душа причиняє за собою ворота пори дитинства та ступає у зачарований сад. Навіть самі тіні в ньому вбрані у сяйво обіцянки. За кожним поворотом стежки чаїться інша спокуса. І річ геть не в

тім, що цей сад — край незвіданий. Юна душа добре знає, що все людство проходило цими стежками. Це принада всеохопного досвіду, від якого кожен очікує незвичайних або призначених лише для нього відчуттів — трохи чогось особистого.

Юна душа йде вперед, впізнає місця, де ступала нога її попередників, захоплена, сповнена приємного подиву, переживає часи незгод та радощів — життєві смуги бича й калача, як каже приказка, — барвисту долю, спільну для всього людства, яка пропонує безліч можливостей тим, хто на них заслуговує, або ж просто улюбленцям фортуни. Так. Юна душа йде вперед. І час також іде вперед, аж доки вона не помітить попереду межу тіні, яка попереджає, що прийшла пора залишити в минулому дороги ранньої юності.

Це саме той період життя, коли можуть настати моменти, що я їх вже згадував. Які моменти? Що ж, моменти нудьги, втомленості, невдоволення. Моменти необачності. Я маю на увазі моменти, коли все ще юні особи схильні вчиняти необачно, на кшталт, зненацька брати шлюб або без жодної причини кидати роботу.

Ця розповідь не про шлюб. З цим у мене все склалося доволі непогано. Те, що я зробив, — а це було необачно — радше скидалося на розлучення, майже дезертирство. Без жодної причини, доступної для розуміння людині при здоровому глузді, я кинув роботу — полишив свою посаду — пішов з корабля, найбільший недолік якого полягав у тому, що він був пароплавом, а відтак, мабуть, не мав права вимагати до себе тієї сліпої відданості, яка... Утім марно на-

магатися прикрасити те, що навіть тоді мені в глибині душі підозріло скидалося на власну примху.

Ми були в східному порту. Корабель був східним, оскільки тоді перебував у власності цього порту. Він курсував поміж темними островами серед синього, поцяткованого шрамами рифів моря; на його гакаборті був зображений червоний прапор британського торговельного флоту, а на топі щогли майорів прапор судноплавної компанії, також червоний, але з зеленим обрамленням та білим напівмісяцем: власник корабля був арабом, до того ж мав титул сеїда¹. Звідси і зелене обрамлення на прапорі. Він був головою великого Дому арабів у протоці, але настільки відданим багатонаціональній Британській імперії, наскільки можна було знайти віддану їй людину на схід від Суецького каналу. Він геть не переймався питаннями світової політики, однак мав значну таємничу владу над представниками свого народу.

Таким ми бачили власника корабля. Йому доводилося наймати європейців та американців для роботи в тій сфері його діяльності, що була пов'язана з судноплаством, і багато з тих, кого він найняв, за весь час роботи жодного разу не зустрічалися з ним особисто. Сам я бачив його лише раз, на пристані, і сталося це цілком випадково — старий, темношкірий куций чоловічок, сліпий на одне око, у білосніжному вбранні та жовтих пантофлях. Тієї миті до його руки шалено припадав з поцілунками натовп малайських пілігримів, яким він зробив якусь послугу,

¹ Сеїд — почесний титул у мусульман; так пізніше називали нащадків онука пророка Мухаммеда Хусейна. (Тут і далі — прим. пер.)

пов'язану з грошима та їжею. Я чув, що велика територія, на якій він роздавав милостиню, охоплювала ледь не цілий архіпелаг. Адже хіба не сказано, що “В чиєму серці живе милосердя, той друг Аллаху”?

Чудовий (і колоритний) власник-араб, щодо якого можна було не перейматися, пречудовий шотландський корабель — адже він був виготовлений в Шотландії від самого кілю — прекрасне морське судно, яке було легко тримати в чистоті, як не крути зручне, і якби не його внутрішній двигун, гідне любові будь-якого чоловіка; я досі плакаю глибоку повагу до пам'яті про нього. Щодо торгівлі, для якої слугував корабель, та вдачі моїх колег-моряків, я не міг би почуватися щасливішим, навіть якби добрий чарівник облаштував моє життя та оточення цілком відповідно до мого смаку.

І зненацька я покинув усе це. Я покинув усе це, наче пташка, що спурхує зі зручної гілки без вагомої, як нам здається, на те причини. Це сталося так, немов у цілковитому невіданні я почув шепіт або побачив щось. Що ж, можливо, так і було! Одного дня я радів життю, а наступного все зникло — яскраві кольори, аромати, інтерес, вдовolenість — усе. Це був один з тих моментів, знаєте. Мене охопила бліда неміч¹ пізньої юності та понесла мене за собою. Понесла мене за собою геть із того корабля, я маю на увазі.

Я був одним з чотирьох європейців на борту з великим екіпажем, до якого також входили калаші²

¹ *Бліда неміч* — хлороз, застаріла назва залізодефіцитної анемії, що трапляється зазвичай у молодих дівчат.

² *Калаші* — корінний народ індоіранського походження, що проживає в провінції Хайбер-Пахтунхва у Пакистані. Вони розмовляють мовою калаш.